

Plus Exclusief

Initiatieven voor kwetsbare Amsterdammers verdwijnen: 'Al jaren een gebrek aan ruimte'

Stichting Prachtvrouw organiseert activiteiten waar wekelijks zo'n zestig kwetsbare vrouwen aan deelnemen, maar is al jaren aangewezen op antikraakpanden. BEELD MARIET DINGEMANS

De brassband, koken met buurtgenoten, samen sporten: wie iets goeds wil doen voor de buurt vindt steeds minder vaak onderdak in de duurder wordende stad. Wekelijks melden initiatieven op zoek naar ruimte zich bij de gemeente. Zonde, want een stad waarin alles geld kost, zet veel bewoners buitenspel.

Anna Herter 20 mei 2023, 03:00

In de bescheiden ruimte op het Dapperplein is geen bruikbare keuken, maar daar laten de vrijwilligers van stichting Prachtvrouw zich niet door weerhouden. Ze schuiven wat tafels aan elkaar, zetten daar bakplaten op en gaan aan de slag: er moeten flink wat gevulde, volkoren Marokkaanse pannenkoekjes worden gebakken. Vanavond krijgen 25 vrouwen voorlichting over gezonde voeding en daarna een maaltijd.

Het is een van de vele activiteiten die stichting Prachtvrouw organiseert voor kwetsbare vrouwen in de buurt. Een greep: weerbaarheidstraining, sporten, taalles, hulp bij solliciteren, les in de moestuin. Van oorsprong hielp Prachtvrouw voornamelijk Marokkaanse vrouwen, inmiddels is die groep diverser.

Van die activiteiten wordt onverminderd gebruik gemaakt, in totaal door wekelijks zo'n zestig vrouwen. Toch is het lastig voor de stichting om zich staande te houden in de stad. Sinds de oprichting in 2018 hoppen ze van antikraakpand naar antikraakpand. Hier op het Dapperplein hebben ze last van muizen, problemen met het licht, werkt de ventilatie niet goed en is de bedrading slecht. Net zoals dat al vier keer eerder ging, kan oprichter Habiba Bouanan elk moment een telefoontje krijgen dat ze weg moet. Dan krijgt ze twee weken de tijd om iets nieuws te zoeken.

De bedrading in het kraakpand op het Dapperplein. BEELD MARIET DINGEMANS

Schil om instanties

Daarmee is Prachtvrouw in een groeiend gezelschap: maatschappelijke initiatieven hebben steeds meer moeite om een blijvende plek in de stad te vinden. Het gaat om stichtingen en bewonersorganisaties die zich inzetten voor buurtbewoners en geen winstoogmerk hebben. Ze vormen een schil om instanties die formele hulpverleningstrajecten aanbieden, en zijn er doorgaans voor kwetsbare groepen Amsterdammers die op andere plekken minder makkelijk aansluiting vinden, of de weg daarnaartoe niet weten te vinden.

Deze plekken hebben vaak een tijdelijk huurcontract en moeten op een gegeven moment weg omdat dat afloopt, of ze moeten wijken voor nieuwbouw. Alternatieven vragen over het algemeen een hoge huur, onbetaalbaar voor deze initiatieven. De gemeente is welwillend en werkt geregeld mee aan een oplossing, maar er is simpelweg niet genoeg plek voor iedereen.

Voorbeelden zijn er in overvloed. Stichting Gered Gereedschap in Oost, waar onder meer afgekeurden en vluchtelingen gereedschap repareren om vervolgens te doneren aan derdewereldlanden, moet binnenkort weg omdat er gebouwd gaat worden. De Afrikaanse Maranathakerk in Zuidoost, waar twee keer per week honderd schoolkinderen ontbijten, moest ook op zoek naar iets nieuws maar mag op de valreep een jaartje langer blijven. De Caribische brassband Ritmo, die sinds 2018 tientallen jongeren in Zuidoost van de straat houdt, vond geen nieuwe locatie en heeft sinds 1 maart geen ontmoetingsplek en repeteerruimte meer.

Bijeenkomst voor kwetsbare vrouwen bij Stichting Prachtvrouw. BEELD MARIET DINGEMANS

In de steek

Nog zo een: stichting Tweede Kans in Oost. Een keer per week voorziet eigenaar Mohamed Taki ruim tachtig gezinnen van een voedselpakket en om dat te bekostigen runt hij een kringloopwinkel. Dat deed hij tot voor kort op de Wenckebachweg 53, waar hij een ruimte van een rijschool kon onderhuren. Toen die rijschool wegging was het voor hem ook einde verhaal. Op de valreep kon hij verderop in de straat terecht in een leegstaand pand, maar het is nog de vraag voor hoe lang.

De onzekere situatie bezorgt hem stress, want Taki moet er niet aan denken om de gezinnen die hij helpt in de steek te moeten laten, noch al die andere mensen waar hij iets voor betekent: de asielzoekers uit de buurt die na de voedseluitgifte restjes komen halen, maar ook de buurtbewoners die 's ochtends een kopje koffie komen drinken en hun hart luchten.

Wekelijks melden maatschappelijke organisaties die geen betaalbare ruimte kunnen vinden zich bij de gemeente, staat in een afgelopen week gepubliceerde raadsbrief, en het worden er steeds meer. De gemeente heeft geen overzicht van hoeveel organisaties in totaal op zoek zijn, wel erkennen de betrokken wethouders in de brief dat 'de betaalbaarheid van maatschappelijk vastgoed in de stad onder druk staat'.

'Het gevoel van thuis, het sociale buurtgevoel, verdwijnt steeds meer in Amsterdam'

Bastiaan Minderhoud
Gemeenteraadslid (PvdA)

Die raadsbrief kwam naar aanleiding van ingediende vragen van gemeenteraadslid Bastiaan Minderhoud (PvdA), die zich druk maakt om de situatie. "Zoals [eerder deze maand](#) ook al in *Het Parool* stond: het gevoel van thuis, het sociale buurtgevoel, verdwijnt steeds meer in Amsterdam. Vooral in buurten waar nieuwe woningen worden gebouwd en de samenstelling van de wijk verandert, melden kwetsbaardere bewoners zich steeds vaker bij de gemeenteraad omdat ze het gevoel hebben dat de verbeteringen in hun buurt met name de nieuwe, welvarende bewoners ten goede komen, terwijl hun voorzieningen verschraken."

Minderhoud benadrukt dat de gemeente een hoop doet voor maatschappelijke initiatieven en tot op zekere hoogte ruimte voor ze vrijmaakt. Maar hij vindt dat er beter op het aanbod ingespeeld moet worden, ten eerste door goed in kaart te brengen welke initiatieven er allemaal zijn. Dat is nu nog niet gedaan, blijkt uit de raadsbrief: ‘de gemeente heeft geen centraal overzicht van de verzoeken die binnenkomen’. Ook is niet bekend hoeveel vierkante meters in de stad zijn gereserveerd voor maatschappelijke organisaties, doordat niet alle bestemmingsplannen zijn gedigitaliseerd.

De druk op de stad is de afgelopen jaren steeds groter geworden, ziet ook stadsgeograaf Wouter van Gent, verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. Er zijn simpelweg minder plekken ‘over’, waar maatschappelijke initiatieven zich kunnen vestigen. “Zo’n twintig jaar geleden was er altijd nog wel een industrieterreintje te vinden voor zoiets, een tussenlandje, of een oude parkeergarage in de Bijlmer. Die ruimte raakt op in de gemeente.”

‘We kampen al jaren met een gebrek aan ruimte, al onze lokalen zijn te klein’

Marco de Souza
Directeur Muziekcentrum Zuidoost

Ook het Muziekcentrum Zuidoost begon ooit in een voormalige parkeergarage in de Bijlmer, vertelt directeur Marco de Souza. Na verschillende locaties te zijn afgegaan huist het centrum nu in een oud kantoorgebouw in Zuidoost, maar perfect is de locatie niet. “We kampen al jaren met een gebrek aan ruimte, al onze lokalen zijn te klein. Percussieles is hier niet mogelijk vanwege de slechte isolatie.”

Vanuit het Muziekcentrum is onder meer het Leerorkest ontstaan, dat muzikles toegankelijk maakt voor duizenden Amsterdamse kinderen in achterstandswijken. “Zij vissen achter het net bij veel van wat de culturele sector in Amsterdam te bieden heeft,” zegt De Souza. “Het reguliere aanbod is voor hen te duur. Juist die kinderen zou je echt kwalitatief les willen geven. Als dat niet lukt, vertaalt zich dat uiteindelijk in de kansgelijkheid die kinderen hebben om zich te ontwikkelen.”

Dat geldt ook voor de leden van brassband Ritmo in Zuidoost. Tot voor kort hadden zij een oud postkantoor in de Amsterdamse Poort in bruikleen, maar het contract liep af. Nu zijn ze dakloos en ligt alles stil, aldus bandleider Jannuel Rosina. Met zijn band houdt hij zestig veelal jongeren van de straat, want zoals hij zegt, 'dit is vaak alles wat ze hebben'. Hij houdt ze op het rechte pad, vertelt hij, met optredens en door ze binnen de band een baantje te geven. "Zo leren ze ook over leiderschap, discipline opbouwen en het nakomen van afspraken met elkaar."

BEELD MARIET DINGEMANS

Werken en consumeren

Van Gent constateert dat dit soort voorzieningen minder hoog op de prioriteitenlijst staan bij de gemeente, onder meer door de wooncrisis. "In de jaren tachtig werd veel nagedacht over sociale voorzieningen. Neem de vernieuwing van de Spaarndammerbuurt toen, er werd ruimte gemaakt voor speeltuintjes, buurthuizen, een bibliotheek, sportvoorzieningen en een verzorgingstehuis. Nu ligt de nadruk bij voorzieningen op horeca, winkels, en flexwerkruimtes. Daar kan huur voor worden gevraagd en die leveren dus geld op."

Volgens hem zijn maatschappelijke plekken belangrijk voor het stedelijk leven omdat dat meer behelst dan alleen werken en consumeren. "Het zijn plekken van sociale en culturele uitwisseling. Ze binden bewonersgroepen en brengen mensen ook buiten hun gebruikelijke kringen. Niet iedereen kan of wil in een café zitten en dure koffie drinken."

Daar sluit Minderhoud zich bij aan. "Een biertje bij Bar Bukowski is voor bepaalde groepen in Amsterdam compleet onbereikbaar. Als de plekken waar zij wel terechtkunnen verdwijnen, hebben ze nergens meer om naartoe te gaan."

Van Gent benadrukt dat de beschikbaarheid van sociaal-maatschappelijke voorzieningen niet alleen voor kwetsbare groepen van belang is. "Het is veel breder dan dat. Culturele instellingen, broedplaatsen, zwembaden en parken bijvoorbeeld zitten in hetzelfde schuitje. En daar maken allerlei Amsterdammers gebruik van."